

Σε ισχύ πλέον η Διεθνής Σύμβαση για την προστασία της Πολιτιστικής Πολυμορφίας

της

Ζωής Καζαζάκη

Προϊσταμένης Διεθνών Οργανισμών Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων Υπουργείου Πολιτισμού

➔ Πολιτισμός και ευρωπαϊκή Οικονομία¹: Προκλήσεις και Προοπτικές

Την περίοδο αυτή που οι θεωρητικοί χαρακτηρίζουν πλέον, ως ψηφιακή περίοδο του πολιτισμού, τίποτα δεν μπορεί να θεωρείται ως τοπικό, εθνικό ή περιφερειακό.

Οι νέες τεχνολογίες και οι δυνατότητες που πρόσφεραν στα Μαζικά Μέσα Επικοινωνίας και Πληροφόρησης, άλλαξαν τις διαστάσεις της θεώρησης των ευρωπαϊκών θεμάτων και κατά συνέπεια το είδος και το μέγεθος των προβληματισμών των χωρών -μελών τους.

Η ψηφιοποίηση των μέσων, άλλαξε τους κανόνες της οικονομίας, του εμπορίου και των συναλλαγών της αγοράς γενικά, είτε αυτή βασιζόταν στην ελεύθερη οικονομία είτε στον προστατευτισμό ή σε μεικτό σύστημα. Εξάλλου οι τηλεπικοινωνίες και το internet μειώνοντας κατά πολύ τα κόστη των εμπορικών υπηρεσιών έφεραν επανάσταση στη φύση των αγαθών και υπηρεσιών που χρησιμοποιούμε.

Με τη διεύρυνση μάλιστα της ευρωπαϊκής ένωσης και της αγοράς της, τέθηκε έντονα πια, εκτός των άλλων, το θέμα της κοινωνικής συνοχής της, συσχετιζόμενο παράλληλα με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και των αγορών αλλά και την απειλή της ομογενοποίησης.

Από τον περασμένο Μάρτιο τέθηκε σε ισχύ η Διεθνής Σύμβαση για την προστασία της Πολιτιστικής Πολυμορφίας και του περιεχομένου των πολιτιστικών εκφράσεων. Ο Πολιτισμός και η ευρωπαϊκή οικονομία αποκτούν πλέον ένα εργαλείο για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και να αναδείξουν τις προοπτικές για ευημερία και αειφορία στην «νέα ευρωπαϊκή οικονομία του Πολιτισμού»

Προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή Οικονομία

Η Ευρωπαϊκή οικονομία σε όλους τους παραγωγικούς τομείς της, άρχισε να αντιμετωπίζει έναν σκληρό ανταγωνισμό και προκλήσεις, σε όλα τα επίπεδα, από την παγκόσμια αγορά και τις πολυεθνικές συσσωματώσεις (trusts).

Ενας από τους τομείς που άρχισε να αντιμετωπίζει μεγάλα προβλήματα και αθέμιτο ανταγωνισμό ήταν η ευρωπαϊκή βιομηχανία του Πολιτισμού, ο κινηματογράφος, η μουσική τα μέσα ενημέρωσης, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες πνευματικής ιδιοκτησίας και καλλιτεχνικής έκφρασης που στηρίζονται στην δημιουργικότητα των ατόμων αλλά και στην ιδιαίτερη πολιτιστική τους ταυτότητα. Τα προϊόντα δημιουργικής έκφρασης των ατόμων εκείνα που κάνουν αναγνωρίσιμη την πολιτιστική ταυτότητα των δημιουργών τους ή των χωρών της Ευρώπης αλλά και κάθε περιοχής.

Αν λάβουμε υπόψη ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός αποτελεί την βάση της ευρωπαϊκής κοινωνικής συνοχής, όχι τόσο γιατί αποτελεί την ιστορική πολιτιστική κληρονομιά της ευρωπαϊκής κοινωνίας αλλά γιατί προσφέρεται ως δημιουργική βάση των σύγχρονων εκφράσεων του ευρωπαϊκού πολιτισμού και αποδεικτικό στοιχείο της πολυμορφίας του, αντιλαμβανόμαστε όλοι ότι αναδύεται ως πρόκληση η αναγνώριση, προστασία και διατήρηση αυτών των δημιουργικών εκφράσεων που λειτουργούν ως κινητήρια δύναμη της νέας δημιουργικής οικονομίας του πολιτισμού και ασπίδα αντιμετώπισης της ομογενοποίησής του.

Η προστασία λοιπόν αυτής της πολυμορφίας που προσιδιάζει με τη βιολογική πολυμορφία, αναδύεται ως πρόκληση για την βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού «πολιτιστικού»

οικουστήματος που συντίθεται από ένα σύνθετο μωσαϊκό πολιτισμών τα οποία έχουν ανάγκη να διατηρήσουν όλες τις πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκφράσεις αλλά και τα σημειώμενα τους για τις μελλοντικές γενιές

Ιστορική Αναδρομή

Αν κάνουμε μια αναδρομή στις προκλήσεις που αντιμετώπιζε και αντιμετωπίζει ακόμη η οικονομία του πολιτισμού θα λέγαμε ότι κατά την διάρκεια των τελευταίων 50 ετών, η διεθνής οικονομία χαρακτηρίζεται από το άνοιγμα των αγορών. Σύμφωνα με στατιστικές της UNESCO, μεταξύ των ετών 1950 και 1998 οι εξαγωγές των χωρών από 8% ανήλθαν στο 27% του καθαρού παγκοσμίου εισοδήματος.

Παράλληλα οι πολυάριθμες διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες έθεσαν τις βάσεις για τον περιορισμό των τελωνειακών φραγμών, την ελευθερία κυκλοφορίας των αγαθών, των υπηρεσιών και των επενδύσεων.

Στο κλείσιμο των εμπορικών διαπραγματεύσεων του «κύκλου της Ουρουγουάης» κατά το 1994, εμφανίσθηκαν νέα εμπορικά σχήματα, μερικά από τα οποία ενισχύθηκαν από την Ε.Ε. και άλλα από την Ένωση των κρατών της Ν.Α. Ασίας (Association des Nations de l'Asie du S.E - ANASE), το Σύμφωνο ελεύθερων συναλλαγών της Β. Αμερικής (ALENA - Accord de libres échanges nord-américain) ή την Κοινή Αγορά της Νότιας Αμερικής (MERCOSUR).

Η ολοκλήρωση των αγορών δίνει τη δυνατότητα στους καταναλωτές να αγοράζουν αγαθά που προέρχονται από ολόκληρο τον κόσμο και έτσι αναδεικνύει τοπικούς επιχειρηματίες και νέες προοπτικές εξαγωγών, σε άλλες χώρες. Αλλά και αυτοί οι επιχειρηματίες υφίστανται, στον τομέα τους, έντονο ανταγωνισμό από τα εισαγόμενα προϊόντα.

Το αναπτυξιακό πλαίσιο

Το αναπτυξιακό αυτό πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από τα νέα πρότυπα παραγωγής, κατανάλωσης και εμπορίου, περιλαμβάνει τα πολιτιστικά αγαθά και τις υπηρεσίες των οποίων η αγορά παρασύρεται από το ρεύμα της παγκοσμιοποίησης. Σημειωτέον, ότι η αγορά αυτή μεταξύ του 1980 και 1998 είχε πενταπλασιάσει το εύρος της.

Αλλωστε έχει διαπιστωθεί ότι στη σημερινή κοινωνία της πληροφορίας, οι πολιτιστικές βιομηχανίες είναι πρωταρχικής σημασίας και όπως παρατηρείται, συνεχώς ανέρχονται. Εν τω μεταξύ, όσο η κατανάλωση αυτών των αγαθών και υπηρεσιών αυξάνεται τόσο η παραγωγή τους τείνει να συγκεντρώνεται σε λίγα χέρια. Καταλήγει λοιπόν σε μία Αγορά ολιγοπωλιακή, πολλές φορές παράνομη στη δομή της, και της οποίας παραβλέπουμε τα αποτελέσματα.

Υπολογίζεται ότι σημαντικό μέρος των πολιτιστικών προϊόντων που κυκλοφορούν στις περισσότερες χώρες της Διεθνούς Αγοράς, έχει παραχθεί αλλού. Εν τούτοις γνωρίζουμε πολύ λίγο τις συνέπειες που έχει το γεγονός αυτό στους πολίτες αυτής της διεθνούς αγοράς, στο κοινό, στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, στις χώρες και στις Κυβερνήσεις.

Παραδοχές για την ευρωπαϊκή οικονομία του πολιτισμού

Οι διαπιστώσεις αυτές μας οδηγούν στις ακόλουθες παραδοχές:

1 η σημασία του Πολιτισμού για την Ευρωπαϊκή Οικονομία αυξάνεται συνεχώς εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης των αγορών, της περιφερειακής ολοκλήρωσης (είσοδος των κρατών της Ν.Α. Ευρώπης στην Ε.Ε) αλλά και τις διεκδικήσεις των «μικρών» πολιτισμών που θέλουν, αλλά και έχουν το δικαίωμα να εκφραστούν, να διατηρήσουν την ταυτότητά τους για να επιβιώσουν.

...ανάγκη προστασίας των εθνικών τους πολιτιστικών πολιτικών, από τη λαίλαπα της παγκοσμιοποίησης των αγορών, του κινδύνου της ομογενοποίησης και της μετατροπής των πολιτιστικών προϊόντων που καθρέφτιζαν την δημιουργικότητα και την πολιτιστική πολυμορφία των πολιτισμών σε απλά εμπορεύματα που θα τα διαχειρίζονται τα μεγάλα trusts.

2 το δίπολο Πολιτισμός-Εμπόριο αποκτά στρατηγική διάσταση εξαιτίας του γεγονότος ότι τα αγαθά και οι πολιτιστικές υπηρεσίες, όχι μόνο μεταβιβάζουν μηνύματα και αξίες αλλά μπορούν να αναπαράγουν ή να προωθούν τις πολιτιστικές ταυτότητες, συνεισφέροντας έτσι στην κοινωνική συνοχή. Αρα, είναι ένας τομέας παραγωγής που έχει τη δική του λογική στη νέα δημιουργική οικονομία.

Το αποτέλεσμα, βέβαια, είναι ότι οι διαπραγματεύσεις στον τομέα του Πολιτισμού είναι δύσκολες και αμφισβητούμενες σε όλα τα επίπεδα¹.

3 Πολιτισμός, ένα προϊόν όχι σαν τα άλλα Κάποιες κυβερνήσεις διαπίστωσαν ότι το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο ή αλλιώς οι Διεθνείς Συμβάσεις για το εμπόριο θα μπορούσαν να περιορίσουν, προοδευτικά, τη δυνατότητά τους να επηρεάζουν την παραγωγή και διανομή των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών στο εσωτερικό της χώρας τους. Αυτό επιδεινώθηκε, όταν έμμεσα το θέμα συζητήθηκε στο πλαίσιο των εμπορικών διαπραγματεύσεων στο τέλος του «κύκλου της Ουρουγουάης» το 1994, και απογειώθηκε κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων επι ενός σχεδίου Πολυμερούς Συμφωνίας για τις Επενδύσεις στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) στο διάστημα 1995-1998.

4 Πολιτιστική εξαίρεση (Exception culturelle)². Το ίδιο συνέβη και κατά την προετοιμασία της Υπουργικής Συνόδου του Παγκοσμίου Οργανισμού

Εμπορίου στην πόλη Σιάτλ των ΗΠΑ το 1999.

Εκεί παρουσιάστηκε η περίφημη πρόταση, που ξεκίνησε, όπως λέγεται, από τη Γαλλία: η θεωρία της «πολιτιστικής εξαίρεσης» (exemption culturelle), η οποία έκανε τις 134 χώρες-μέλη του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου να μη μπορούν να προσεγγίσουν στις απόψεις τους για το θέμα αυτό.

Στο Σιάτλ κάποιες χώρες στις διαπραγματεύσεις υποστήριξαν ότι θα ήταν απαραίτητα κάποια μέτρα για τη διατήρηση ή ανάπτυξη μιας βιώσιμης εθνικής παραγωγής, η οποία θα μπορούσε να αντικατοπτρίζει τις τοπικές πολιτιστικές εκφράσεις με στόχο να αποφευχθεί η ομογενοποίηση του γούστου και των κοινωνικών συμπεριφορών.

Αλλά στο τέλος των διαπραγματεύσεων, η πρόταση της «πολιτιστικής εξαίρεσης» δεν απέκτησε, λόγω διαφωνιών, νομικό καθεστώς. Ούτε και στους κόλπους της Ε.Ε είχε καλύτερη τύχη.

Διεθνές Δίκτυο για την Πολιτιστική Πολιτική

Στην συνέχεια τα αποτελέσματα μιας συνάντησης ειδικών στην Στοκχόλμη το 1998, με θέμα «Ο Πολιτισμός: ένα προϊόν όχι σαν τα άλλα», μετά από Σύσταση (Recommendation) της Διακυβερνητικής Διάσκεψης για τις Πολιτιστικές Πολιτικές της UNESCO, έδωσαν το έναυσμα σε μια Ομάδα Υπουργών Πολιτισμού για την δημιουργία μίας συμμαχίας χωρών, στην οποία μετείχε ευθύς εξ αρχής δυναμικά η Ελλάδα, υπό τον τότε Υπουργό Πολιτισμού κ. Ευάγγ-

γελο Βενιζέλο, πρωτοστατούντος του Καναδά και της Γαλλίας⁴.

Δημιουργήθηκε έτσι ένα Διεθνές Δίκτυο για την Πολιτιστική Πολιτική⁵. Το Δίκτυο αυτό που εγκαταστάθηκε στον Καναδά, ξεκίνησε από το 1998 να καλεί, ανά έτος, σε άτυπες συναντήσεις τους Υπουργούς Πολιτισμού⁵, που φρόντισε να εκπροσωπούν γεωγραφικά όλες τις γεωγραφικές περιφέρειες του πλανήτη και να συζητούν για θέματα πολιτιστικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο αυτό και δημιουργώντας ένα άτυπο και χαλαρό δίκτυο, οι συμμετέχουσες χώρες, που σήμερα αριθμούν σε περισσότερες από 70, διαπίστωσαν την ανάγκη προστασίας των εθνικών τους πολιτιστικών πολιτικών, από τη λαίλαπα της παγκοσμιοποίησης των αγορών, του κινδύνου της ομογενοποίησης και της μετατροπής των πολιτιστικών προϊόντων που καθρέφτιζαν την δημιουργικότητα και την πολιτιστική πολυμορφία των πολιτισμών σε απλά εμπορεύματα που θα τα διαχειρίζονται τα μεγάλα trusts.

Συμφώνησαν να επεξεργασθούν μια Διεθνή Σύμβαση που θα ενσωμάτωνε όλες τις διαπιστώσεις και παραδοχές τους για την εθνική φύση των πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών και την ανάγκη μέσα από αυτήν να προστατευθούν όλες οι εκφράσεις της πολιτιστικής πολυμορφίας και το πολιτιστικό περιεχόμενο των αγαθών και υπηρεσιών. Να διαφυλαχθεί η γλωσσική πολυμορφία, να ενισχυθεί η δημιουργικότητα να προστατευθεί η πνευματική ιδιοκτησία και

¹ Το θέμα αυτό αναπτύχθηκε από την κα Ζωή Καζαζάκη, στο πλαίσιο του Συνεδρίου ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ κατά την διάρκεια της θητείας της πόλης ως ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΟ 2006.

² Υποστηρίζεται ότι κανένας άλλος τομέας δεν προκάλεσε τόσες συζητήσεις σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Όταν στις διαπραγματεύσεις περιλαμβάνεται ο Πολιτισμός, γίνονται περίπλοκες συζητήσεις για την οικονομική του πλευρά, την

σύνδεσή του με την ανάπτυξη και την οικονομία αλλά και την πλευρά που δεν έχει «τίμημα» (όπως η πολιτιστική ταυτότητα, η ομορφιά, η αισθητική, η ύλη πολιτιστική κληρονομιά, οι αξίες της ζωής, οι συμπεριφορές, ο τρόπος ζωής), όλα αυτά όμως τόσον αναπόσπαστα συνδεδεμένα με τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παρέχονται.

³ Η θεωρία αυτή στηρίζεται επί της αρχής, ότι τα πολιτιστικά αγαθά και οι πολιτιστικές υπηρεσίες, εκ της σχέσης τους με

τον πολιτισμό και της εθνικής φύσης τους, είναι κάτι πολύ περισσότερο από εμπορικά προϊόντα, τα οποία δεν έχουν μόνον εμπορική αξία αλλά φέρουν και ένα ειδικό περιεχόμενο. Εμπεριέχουν αξίες και τρόπους ζωής, κατά συνέπεια, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής ταυτότητας ενός λαού, μιας χώρας, μιας ομάδας, μιας κοινότητας. Επιπλέον η επιβίωση των πολιτιστικών βιομηχανιών, ειδικά του κινηματογράφου και των οπτικο-ακουστικών μέσων, εξαρτάται αποκλειστικά, σχεδόν, από τους περιορισμούς των εισαγωγών

Να διαφυλαχθεί η γλωσσική πολυμορφία, να ενισχυθεί η δημιουργικότητα, να προστατευθεί η πνευματική ιδιοκτησία και γενικά η πολιτιστική ταυτότητα των ατόμων των Ομάδων, των Κοινωνιών.

γενικά η πολιτιστική ταυτότητα των ατόμων των Ομάδων, των Κοινωνιών.

Μετά από δουλειά πέντε ετών στο πλαίσιο του Διεθνούς αυτού Δικτύου για την πολιτιστική πολιτική και συμμετέχοντας, προσωπικά, στην Διεθνή ομάδα εργασίας «για την πολιτιστική πολυμορφία και παγκοσμιοποίηση» που δημιουργήθηκε από εκπροσώπους των αντίστοιχων Υπουργείων Πολιτισμού, τελείωσε η επεξεργασία μίας Διεθνούς Σύμβασης για την προστασία της Πολιτιστικής Πολυμορφίας και του περιεχομένου των πολιτιστικών εκφράσεων.

Διεθνής Σύμβαση Unesco για την Προστασία και Προώθηση της Πολιτιστικής Πολυμορφίας και των Καλλιτεχνικών Εκφράσεων

Η UNESCO δέχθηκε να επεξεργασθεί και να εισαγάγει για έγκριση στην 33η Γενική της Διάσκεψη (2005) την εν λόγω Σύμβαση που είχε εισηγηθεί η βασική Ομάδα Επαφής του Δικτύου των Υπουργών. Είχε διαπιστωθεί, βέβαια από την unesco, η ανάγκη και σημασία της Προστασίας της Πολιτιστικής Πολυμορφίας ειδικά των υπό ανάπτυξη χωρών. Για τον λόγο αυτό το 2001 κατά την 31η Γενική Διάσκεψη, είχε υιοθετηθεί η «Παγκόσμια Διακήρυξη της Unesco για την Πολιτιστική Πολυμορφία»,⁷ κείμενο το οποίο υπαινισσόταν την ιδέα ενός περισσότερο δεσμευτικού νομικού οργάνου για την προστασία της Πολιτιστικής Πολυμορφίας.

Στην 33η Γενική Διάσκεψη της Unesco, υιοθετήθηκε η Σύμβαση που προετοίμασε Ομάδα Εργασίας Κυβερνητικών Εμπειρογνομώνων,⁸ με μεγάλη ταχύτητα και για πρώτη φορά με την συμμετοχή και της Commission⁹ της Ε.Ε, ως εκπροσώπου όλων των ευρωπαϊκών χωρών-μελών της. Για την Commission ίσχυσε ειδικό καθεστώς κατά τις διαπραγματεύσεις, εφόσον διαθέτει το καθεστώς του Παρατηρητή (observateur) στην Unesco.

Αλλωστε υιοθετήθηκε στην Unesco με την κραυγαλέα άρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών, των οποίων επειδή θίγονται οι πολιτιστικές βιομηχανίες, έγινε μεγάλος αγώνας για την μη υιοθέτηση της.

Μεταξύ των 57 x-μ πλέον που κύρωσαν την Σύμβαση είναι και η Ελλάδα (Δεκ. 2006). Η Σύμβαση τέθηκε διεθνώς σε ισχύ τον Μάρτιο του 2007. Ακολουθεί με γρήγορους ρυθμούς η υλοποίησή της μέσα από τις διαδικασίες και τα όργανα που προβλέπει το κείμενο της Σύμβασης.

Αξίζουν συχαρητήρια στον Έλληνα Υπουργό Πολιτισμού κ. Γιώργο Βουλγαράκη που συνέχισε το έργο των προκατόχων του. Αντιλήφθηκε τη μεγάλη σημασία αυτής της Σύμβασης για την προστασία και τον σεβασμό όλων των εκφράσεων της πολιτιστικής πολυμορφίας αλλά και την χάρση εθνικής στρατηγικής για την προστασία και προώθηση εθνικής στρατηγικής για την σύνδεση του πολιτισμού με την οικονομία.

Προοπτικές για την Ευρωπαϊκή Οικονομία του Πολιτισμού

Θεωρείται, ότι η θέση σε εφαρμογή αυτής της Σύμβασης, που δεν είναι και ό,τι πιο εύκολο για τις Χώρες αλλά και τους Διεθνείς Οργανισμούς, θα δώσει τη δυνατότητα στην οικονομία του ευρωπαϊκού πολιτισμού, να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης, έχοντας στα χέρια της ένα νομικό εργαλείο που θα της δίνει τη δυνατότητα να ενισχύει τις διεθνείς συνεργασίες και συμπράξεις των ευρωπαϊκών πολιτιστικών βιομηχανιών, ένα όπλο κατά της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών πολιτιστικών προϊόντων σε διεθνές επίπεδο αλλά και ένας γνώμονας για την νέα στρατηγική της Ε.Ε για την οικονομική ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την αειφορία, η οποία άλλαξε ήδη τη θεώρηση και τις προοπτικές της για τον Πολιτισμό, διότι τώρα πλέον άρχισε να συζητάει για την οργάνωση μιας ανθεκτικής ευρωπαϊκής οικονομίας του πολιτισμού

Οι X-μ της Ε.Ε έχουν τη δυνατότητα να τροποποιήσουν τις πολιτιστικές πολιτικές τους, σύμφωνα με τις ανάγκες προστασίας της εθνικής πολιτιστικής τους ταυτότητας και πολυμορφίας.

Δίνεται η δυνατότητα να επιβιώσουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις του πολιτισμού που διαθέτουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τοπικά προϊόντα και υπηρεσίες και να έχουν πρόσβαση στα μέσα παραγωγής, διάδοσης και διανομής των πολιτιστικών προϊόντων, αγαθών και υπηρεσιών.

Αρα ο πολιτισμός αναδεικνύεται σε βασικό παράγοντα της κοινωνικής συνοχής της Ευρώπης και τομέας που πρέπει να αντιμετωπισθεί στρατηγικά πλέον τόσο από την Ε.Ε όσο και από τις Κυβερνήσεις. Η σύνδεση του με την οικονομία και την προστασία και προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας είναι πλέον μονόδρομος.

Σε Διεθνές επίπεδο η Ε.Ε, μέσω της Σύμβασης αυτής μπορεί να υποστηρίξει οικονομικά τις διασυνοριακές και τις διεθνείς συνεργασίες της.

Τελικά η Σύμβαση για την προστασία και προώθηση της Πολιτιστικής Πολυμορφίας έβαλε στην Ε.Ε την «πολιτιστική εξαίρεση» από το παράθυρο με αποτέλεσμα ο πολιτισμός και η ευρωπαϊκή οικονομία να αποκτήσουν ένα εργαλείο για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις αυτής της δύσκολης περιόδου και να αναδείξουν έτσι τις προοπτικές για ευημερία και αειφορία στην «νέα ευρωπαϊκή οικονομία του πολιτισμού».

παρόμοιων προϊόντων, τις επιχορηγήσεις ή την υποστήριξη του κράτους στις εθνικές βιομηχανίες που έχουν πολιτιστικό χαρακτήρα. Διαπιστώθηκε ότι η υποβολή αυτού του είδους των βιομηχανιών στους εμπορικούς κανόνες των υπολοίπων εμπορικών προϊόντων, δημιουργεί ολιγοπώλια ή μονοπώλια πολυεθνικά, τα οποία αντικαθιστούν τα τοπικά πολιτιστικά προϊόντα και υπηρεσίες ενός

λαού, μιας χώρας, μιας ομάδας, μιας κοινότητας.

⁴ Καναδάς, Γαλλία ακολούθησαν η Ελλάδα, η Ελβετία, η Κροατία, η Ν. Αφρική, το Μεξικό, η Σενεγάλη και η Σουηδία, που αποτελούν την Ομάδα Επαφής με τις υπόλοιπες χώρες.

⁵ Διεθνές Δίκτυο για την Πολιτιστική Πολιτική

(www.incd-ripc.org)

⁶ Το Δίκτυο αυτό στην 3η Διάσκεψή του, όταν προήδρευε η Ελλάδα, συναντήθηκε στην Σαντορίνη τον Σεπτέμβριο του 2000, υπό την Προεδρία του τότε Υπουργού Πολιτισμού κ. Θ. Πάγκαλου και επικεντρώθηκε σε τρέχοντα θέματα Πολιτιστικής Πολιτικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

⁷ Βλ. www.unesco.org/culture

⁸ Βλ. *Annuaire Francaise de Droit International*, 2006, CNRS Editions, από Αλέξανδρο Κολλήσιου, *Droit International Economique/ La Convention de l' unesco sur la Protection et la Promotion de la Diversite Culturelle*